

Fóia encielopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
4/16
decemvře
1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
contienendu o cöla si diumetate.

Pretulu pentru Austria

pe Jul. — Dec. 4 fl. —
pe Jan. — Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Jul. — Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.

41.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

II

**curso
anualu.**

MERCEA GIUCA.

„Stramosiloru nostri li placea
sê auda canteco betranesci (ba-
lade) si la bancheturile (prandi-
uri) aducea c a n t a r e t i, carii
li cantá faptele vitejiloru.“

Alesandri P I. p. 89.

Portretulu acest'a
infatisiéza pe unu *can-
taretu popularu romanu*,
pe Mërcea (Martinu)
Giuca din Ticsfanulu
micu, apröpe de Ora-
viti'a.

Credu că e de lipsa
si de interesu pentru
*istori'a poesiei si litera-
turei populare*, ca sê
cautámu pe acei can-
taretu, carii canta fap-
tele vitejiloru nostri,
pe aceia, carii cu me-
mori'a loru cea agera
sustienura o multime
de poesii istorice na-
tionale si de vécuri
multe.

Unulu din aceia,

Mërcea Giuca.

carii in vér'a acest'a
mai immultira colec-
tiunile mele de poesii
poporale cu balade in-
ca necunoscute, e Pa-
velu Giuca invetiatoriu
suplinte in Ticsfanulu
micu, nepotulu canta-
retiuului *Mërcea Giuca*,
carele a dictatu acele
poesii. —

Eu avendu afaceri
oficiöse in partile Ora-
vitei, am cautatu pe
Mërcea Giuc'a, si bu-
curandu-se am fostu
poftitu la més'a sa si
in alta di (4/16 Sept.
1866) la més'a judelui,
nepotulu seu Juonu
Popa, si cu ocaziunea
acést'a abea antáia-óra
am auditu cantandu
balade populare.

Aceste facura o im-
presiune straordinaria
a supra mea, si mi-de-
schisera esperintie

nóue pe acestu terenu alu poesiei poporale. Mërcea Giuca e de 75. de ani, gr. or. veduvu, a avutu 3 fete. — E unulu dintre cei de frunte, séu celu d'antáiu in Tîcfanulu micu. — Mosiulu seu a venitu din Maidanu, alu treile satu de aci. — Baladele si poesile poporale le-a invetiatiu de la preotulu Pavelu Craciunu din Tîcfanulu micu carele a moritu, inca in 1826. — Sor'a lui Mërcea Giuca erá dupa feciorulu preotului, si legatur'a familiara i-a datu ocaziune la adese intalniri, si prin aceste la invetiarea poesiei poporale.

Pavelu Craciunu a invetiatiu aceste poesii poporale de la *Todoru Ciripicu*, unu lautariu tîganu carele inca in secululu trecutú erá vestitu cu cantecele sale.

Dupa Mërcea Giuca nu remane altulu, carele sê scia aceste poesii poporale, si sê le mai sustiena in poporu: asié dara ór'a din urma a fostu in carea am datu de acestu cantaretiu, ca poesile lui sê le strapunu in literatura.

Mërcea Giuca nu e cantaretiu de profesiune, ca in acestu modu sê se sustiena ca multi altii, pentru câ elu e in stare buna, si pentru acést'a Mërcea Giuca canta numai ca nasiu la ospetie, ca neamu la praznicile familiare, séu candu are pe cinev'a de óspe placutu. — Spune, câ caletorindu in Ardealu, s'a produsu in mai multe locuri, si fu admiratu.

Mërcea Giuca, séu insu-si si-acompanéza canteculu, séu cu laut'a (viór'a, céter'a) séu lu-acompanéza unu lautariu. — Eu audii pe acompaniatoriulu Petru Cocu, lautariu romanu din satu, carele — intre astufelu de lautari — se póte numi maiestru bunu.

Mërcea Giuca, e unu economu desteptu, carele a propasitu, cu economi'a si stupari'a sa — e evlaviosu, si fiindu 16. ani titoru la biserica se falesce multu cu portarea buna in socié-tate, si-lu audii citandu mai multe díceri din evangelia si carti sante, — si e unu romanu natiunalistu.

Dupa prandiu a venitu aci si preotii locului si alti fruntasi ai satului, si Mërcea Giuca a cantatu baladele: „Constantinu Brancovanu“ (se diferesce de cele publicate prin Alesandri si mine, „Stefanutiu Voda“ „Voiniculu ranitu“ etc. etc. Numai despre *Novacesci* scie 14 balade.*)

Mosiulu lui, Truia Giuca erá colindatoriu vestitu, cu lingur'a batea ciurulu de pele si amblá câte dóue septemani la Craciunu prin sate si colindá. — Tatalu seu nu scia multe,

pentru acést'a putíne colinde scie. Mërcea Giuca mai canta multe hore si doine, si marturisesce, câ in junéti'a sa si densulu a facutu mai multe doine (poesii de amóre) pentru fetele, caroru li favorisá, — si scie unu numeru de povesti poporale.

Are o pricepere sanetósa, si o memoria mare, si candu erá mai teneru, spune câ erá in stare, câ déca i cetea cineva ceva in limbagiulu seu — sê reciteze totu, si anume venindu de la biserica sciea sê spuna tóta évangeli'a.

Mërcea Giuca cantá cu mare zelu si pasiune, si unele parti a baladeloru, lu-insuffetira fórté. — Petco lu-acompaniá cu multa arte, éra publiculu ascultá in liniste mare, si-lu admirá. Mi-veniá a minte de Virgiliu: „Conticuere omnes, intentique ora tenebant.“

Am facutu acea esperintia, câ tóta balad'a are aria (melodia) deosebita, si numai baladele *Novacesiloru*, tóte au o aria. Ariele baladeloru sunt triste, póte pentru câ si baladele mai tóte au capetu tristu.

Deórece baladele sunt lungi, cantaretiu lu canta pana ostenesce, pe urma stá 1—2 minuite. In acestu restempu lautariulu acompaniatoriu face variatiuni fantastice cu arculu seu asupra temeí, — apoi baladistulu continua mai departe. Dupa capetulu baladei, lautariulu trece cu arculu seu totu deuna in o aria voiósa, ca si candu ar calculá ca sê scóta pe publicu din melancoli'a, in carea lu-duse balad'a.

Cu acést'a ocaziune am facutu si acea esperintia, câ music'a asié de cantece, precum si de dantiu, din Tîcfanulu micu, si pregiurulu Oravítiei, se deosebesc tare de music'a p. e. din pregiurulu Lugosului, Lipovei, Aradului si Timisórei, pentru câ music'a aci are asemenare cu acea din Romani'a. Dar si in privinti'a dantiului e deosebire, pentru câ aci se jóca *hor'a* din Tíer'a Romanésca, pana ce in locurile anumite nu e dantiu poporalu.*)

At. M. Marienescu.

PETREA CATELEI.

(Dupa o poveste poporala.)

VIII.

Petrea celu vestitu,
Voinicelu cumplitu,
Éta trece malulu,
Malulu si hotarulu

*) Vedi „Albin'a“ Nr. 60. Ceva despre balade. — Aceste sunt alte motive pentru colonifele romane din Tíer'a Romanésca in pregiurulu acést'a. M.

*) Speru câ la tempulu seu voiú poté da literaturéi poporale, *epope'a Novacesiloru*. M.

Cu-alu seu calu ce sbóra
 Peste riulu mare,
 Petrea chiuindu,
 Siomulu nechiezandu ;
 Si-alergandu diaresce,
 Cumcâ-i se ivesce,
 Podulu farmecatu,
 Podulu blastematu,
 Unde se asiédia
 Smeii candu veghiéza ;
 Ale loru hotara,
 Marginea de tiéra.
 Petrea se opresce,
 Calu-si netediesce,
 De pe calu cobóra
 Si s'asiédia 'n póra
 Intr'o surpatura,
 Unde-unu riu se scura ;
 Langa podu se pune,
 Că-ci oru sê s'adune
 Smeii fiorosi,
 De sange setosi,
 Pe la miedulu noptii
 Candu e ciasulu mortii.
 Astfelu cum pandesce,
 Nóptea se grabesce,
 Tempu 'nnaintéza ;
 Smeii se 'narméza
 Êr' din munti riposi
 Glasulu de cocosiu
 Suna de trei ori,
 Respandindu fiori.
 Éta câ-e sositu
 Ciasulu celu menitu !
 Petrea vede 'n diare
 Tropotindu calare
 Tipu ingrozitoriu,
 Tipu spaimentatoriu
 Hei ! cesta-i unu sme
 Cruntu, si crudu si reu,
 Naltu si grosu si tare
 Siepte capuri are,
 Siepte bratie gróse,
 Gróse si nervóse.
 Elu la podu sosesce,
 Calu-i foraesce,
 Sare si nechiaza
 Si nu 'nnaintéza.
 Smeulu s'amaresce,
 Calulu si-lu strunesce ;
 Pinteni multi-i dâ,
 Inse calulu stâ !
 — „De haramu !“i dîce,
 „Că-ci dór' nu-i pe-aice
 „Petrea celu vestitu,

„Voinicelu cumplitu !“
 Petrea se ivesce,
 Si-astfelu-i vorbesce :
 — „Ba : eu sum aice
 „Smeuletiu voinice !
 „Că-ci anume voi,
 „Sê me batu cu voi,
 „Cu cei crai tustrei,
 „Domnitori de smei,
 „Carii de departe
 „La 'mperatulu carte
 „Ati tramisu sê vie
 „Pentru batalia.
 „Deci sê ne 'ncercâmu
 „Sê ne mesurâmu,
 „Bratiele 'ntre noi
 „Eu cu trei din voi !“
 Smeulu mi-i dîmbesce,
 Si dîmbindu rostesce :
 — „Vai de-atale dîle
 „Bietule copile !
 „Ce-ai venitu la noi,
 „Sê ni faci resboiu
 „Sê te lupti cu smei,
 „Ca sê cadi sê piei ?
 „Ce te-ademeni,
 „Ce te amagi,
 „Ca sê treci pareulu,
 „Sê te-ajunga reulu ?
 „Ca sê mori in sila,
 „Ca sê-ti plangu de mila ?
 „N'ai sciutu tu cine
 „S'a luptá cu tine ?
 „Dar' acum sê vedi,
 „Sê te 'ncredintiedi,
 „Ce poti tu si eu :
 „Sióreculu c'unu leu !“
 Petrea se 'ndreptéza,
 Si mi-i cuventéza :
 — „Mei fartate mei,
 „Craiuile de smei !
 „Ti-asiu respunde, dara
 „Én mi te cobóra
 „De pe calu si-apoi
 „Sê mai vorbimu noi !“
 Smeulu uriasiu
 Face câti-va pasi,
 Descaleca 'ndata,
 De lupta se gata.
 Petrea catra elu
 Pasa 'nctinelu,
 Si pe smeulu lu 'ntréba
 Cu curaju, in graba :

(Urméza pe pagin'a 489.)

NUNTA DOCHITIEI.

Novelăta.

(Finea.)

Apoi a trecut si diu'a, si a venit s'er'a, s'er'a piperului, pres'er'a nuntii.

Câtu inseră se ivira țigani, câ-ci fara țiganu si fara popa romanulu nu pôte face ceva lucru de tréba!

Inca din tinda prinsera a tîntîná, a acordă strunele, apoi intrara si unulu incepù cu o litania lunga acea ce altu omu de omenia o dîce cu d'oue cuvinte „ciasu bunu si norocu“ — si dupa acea primulu se pironì in midiloculu casei, si si-scociorì pip'a cu o auctoritate de țiganu, se pareă câ si elu scîe, câ fara elu n'ar fi nimica. Secundantele se 'ndesă c'ole pe la guritia si si-inéca ciorbulu in focu apoi candu fu friptu bine lu-luă si-lu infundă cu tievea 'n gura pana 'n pipa, si tîpă cîte unu fumu cu ochii inchisi de diumetate. N'ardea tutunulu, dar ardea pip'a. Asié-i stă de bine a fi țiganu arda-lu foculu!

Pe afara se audu strigandu si chiuindu, apoi pist'ole si mintenu batendu in pinteni cu fala. Hei de fala e nascutu romanulu!

Țigani si-incordara ceterile, si — alo! . .

Voinicii intrara. Si 'ncepura la dantiu. Vedi bine in frunte a jucatu mirés'a, ér mirele siedea numai asié seriosu pe o lavitia si priviá la pasii miresei cu placere. Numai candu si candu lu-conturbá sócr'a cîte cu o si'opta, cine scîe ce 'ntrebá de elu — o nimica 'ntréga — asié e mod'a!

Mirele nu jocá, barem hei ce calusieru e Ionica, — jocau ceialalti nu te teme si pentru elu. Lasa jóce, neci ei n'oru jocá la nunt'a loru!

Oh câtu-su de frum'ose petrekerile poporului! Toti se paru a fi o familia iubita si iubit'ore, — multiamita, sincera si confidenta. Siarlataneri'a, imoralitatea si maliti'a acea fina a civilizatiunii corupte ei nu le cunosc. Petrecrea loru e simpla, naturala, dar plina de obiceiuri stramosiesci, natiunale, cari loru li sunt cele mai scumpe tesauere, — si sentiulu loru e euratu ca isvorulu muntiloru. Joculu romanului e fara sótia, sborulu, saltulu romanului e cavalerescu, esaltatu si voinicescu. Toti fetiorii se paru nesce nesdraveni si t'ote fetele nesce gratie dupa inchipuirea primitiva a fantasiei omenesci, cand inca nu eră spurcatele crinoline pe lume. — Apoi chiuiturele loru: — cadentii armoni'ose, poesii dulci ca mierea, de o placere rapit'ore! . . .

Cand fu catra diua abié mersera óspetii pe a casa. — D'ómne Sante câ-ci n'a facutu Domnedieu d'oue nopti p'olalta!

Pentru Dochitia chiar d'oue nopti fura p'olalta, câ-ci ea de d'oue nopti n'a inchisu ochii, si inca nu-i va 'nchide barem d'oue séu trei nopti, câ-ci la romanu celu putînu trei d'ile tiene nunt'a, care nunta e nunta, apoi asta e numai nunt'a, fara alte accidentii.

D'ómne Sante si câtu lucru mai are Dochitia in nóptea asta pana 'n diua! Inca de acum trebuie sé mérga sé-si faca de norocu, sé fia noroc'osa la maritu, si sé-si descante, câ asié facu fetele. Dapoi inca pe diua trebuie sé fia gata ca si cum o ar fi scosu maicuti'a sa din sinu, cu rochia dalba ca néu'a, si cu zadia alésa cu síre si cu metasa, trebuie sé se 'mpletéscă cu cretiei si cu bani pe cositie, apoi sé-si puna cunun'a cea de mirésa, sé-i steie bine, sé nu d'ica fetele, câ nu i-a statu bine mirésa . . . d'ómne câtu lucru mai are Dochitia!

Neci n'a dormitu ea tota nóptea. Câtu s'au inprastiatu óspetii — s'au strinsu babele, — babe betrane, si s'au pusu t'ote pe vetr'a focului si au tiepatu si au descantatu, sé fia Dochitia noroc'osa. — Apoi cand au gatatu au chiamatu pe Dochitia sé-i deie svatu. M'osi'a, câ-ci m'osi'a scie mai bine farmecele, i-a spusu svatulu:

— Mergi Dochitia puiulu mamii — d'ise bab'a, — mergi tu draga la beserica cu chei'a asta, apoi o deschide si intra in beserica, — si te du pana la altariu — si intra in altariu. — Apoi cauta cadelniti'a popii si ie din ea nóue fire de carbune si le pune in sinu. Apoi incunjură m'és'a din altariu de nóue ori, la t'ota incungiurarea arunca cîte unu carbune indereptu peste capu; ér candu vei incunjurá m'és'a a nóu'a óra, carbunele alu nóuele lu tiene 'n sinu si d'i incetu: acesta e noroculu. Apoi iesi afara si 'nchide usi'a éra, si 'ncungiura beseric'a de nóue ori; — la totu cornulu fâ noue metanii si 'n totu cornulu te 'nchina cîte de nóue ori spre resaritu, — apoi int'orna draga éra sé nu te véda nimenea pe pamentu. Da tu ambla degraba fetu-meu. Cand voru cantá cocosii trebuie sé fii acasa, câ-ci candu canta cocosii alérga sufletele mortiloru din cintirimu si facu inchinatiuni pe la ic'one si ceru iertatiuni naintea altariului, sí déca te voru aflá acolo, tu-i mori Dochitia drag'a mamii.

Dochitia a ascultatu bine pana 'n capetu, apoi si-a luat sumanulu si a silitu la beserica. Babele asteptau pe víora pana va veni Dochitia si mai atietiau foculu sé férba curechiulu pe nunta.

Afara e nópte alba, nópte lunósa, nópte 'ncantatóre. Omenii dormu în linisce, numai candu si candu s'audiá, scancindu câte unu cane de frigu. Asié scanteiáu stelele, asié cartíiá néu'a su pitióre!

Dochitia statù 'n locu naintea besericeii, apoi privindu in parti se plecà si privi pe chei'a usii in lontru. Asié-i erá de gróza! — Inzedaru, trebuie sê intre, asié facu fetele, déca vreu sê aiba norocu!

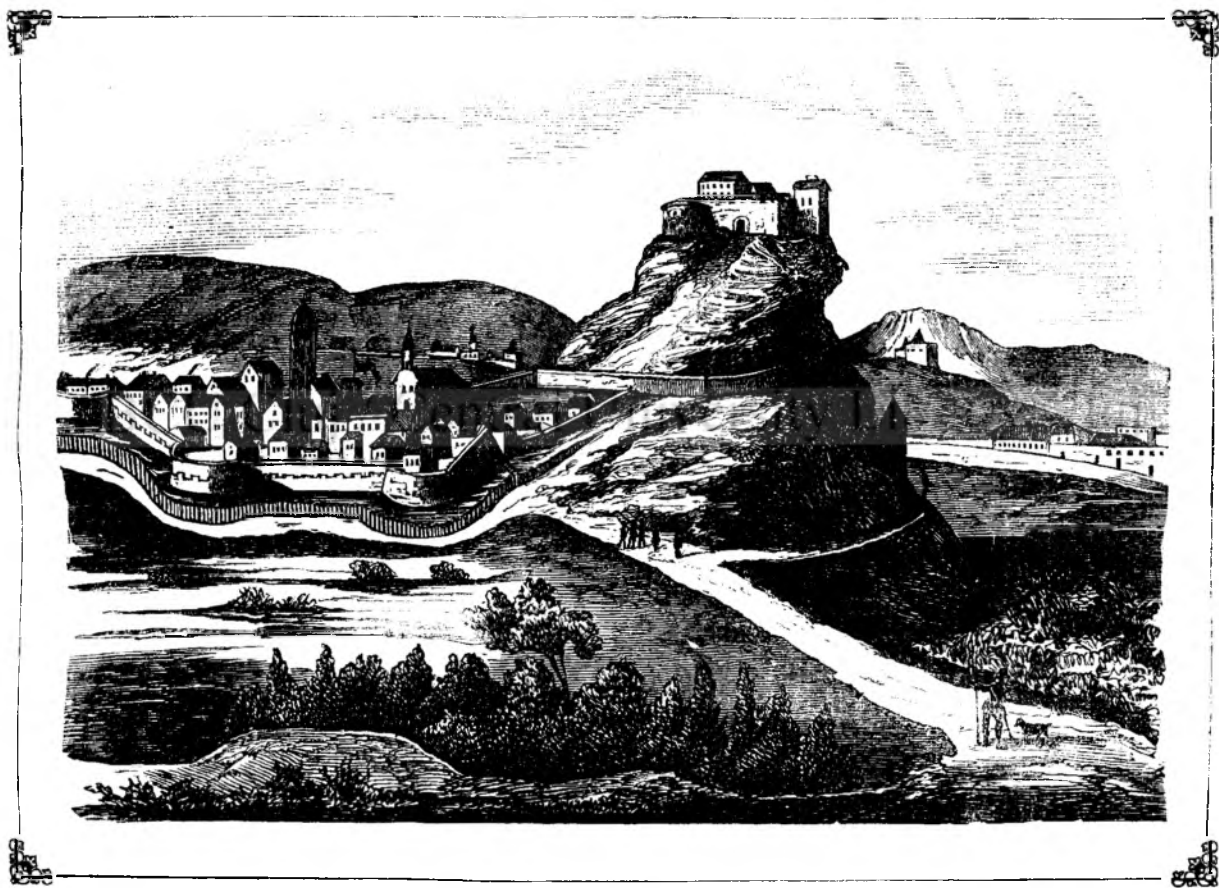
Intórse chei'a 'n usia si intrá. Ai de mine si de mine, ce spectaclu misteriosu, ce tacere nopturna, ce sfiire suprindiatóre, grozava! . . .

siede pe pristolu si privesce catra Dochitia. Inca-i luceau ochii ca nesce schintei.

Cocosiulu cantá de trei ori . . . si fantóm'a se repedí pe usi'a altariului si amblá pe susu prin aeru alungulu besericeii de trei ori, apoi se oprí naintea unei icóne. Asié-i trageau hainele ventu prin beserica. — Vinu sufletele mortiloru! —

Dochitia cadíu josu lesínata de frica si nu mai audí ce se 'ntemplá. — Oh arda-lu foculu norocu!

O biétia buha cine scé cum o fostu ratecitu din turnu prin beserica, — asta fu fantóm'a!

Cetatea Neogradului.

Dochitia pasí nainte tremuratóre, — asié-i slabiâu puterile, — oh arda-lu foculu norocu! Dochitia pasí nainte si ajunse pana la altariu, apoi statù in locu. Tacere mortala. Ah mintenu voru vení sufletele mortiloru, chiar pe ací voru amblá si ele se voru inchiná pe la icóne! . . .

Deschise usi'a altariului si pasí 'n altariu, si tienù dreptu catra cadelnitia. Ací éra statù in locu si luà din cadelnitia nóue fire de carbune, — apoi dadù sê mérga pe langa mésa, — dar hah! pe pristolulu altariului o fantóma négra, imbrobodita ca o nevésta, se pareá cá

Mam'a cea buna totu asteptá dupa Dochitia, dar Dochitia nu mai vinea. — Óre unde-e Dochitia, óre unde e féta mamei, — da de a fugitu cu cineva, da de o a amagitu cineva sê fuga cu elu? Se face diua, si Dochitia nu mai vine.

Cand se facea diua Dochitia éra culcata inca, ca si cum nu i-ar fi nunt'a astadi. Erá calcata si nu dormiá, éra trédia si nu se gatá de nunta. Erá trédia, dar mintenu va adormí, — apoi nu s'a tredí in veci. S'a maritá Dochitia!

S'a maritá Dochitia si nu va amblá mai multu între fete, se va maritá si nu va mai veni in siediatóre.

— Spune maicutia sê traga clopotulu de nunta, — sê se stringa nuntasii, — spune maicutia sê traga clopotulu câ io mintenu me maritu.

Maicutia-sa a esîtu pana afara si a dîsu sê traga clopotele la beserica.

— Aprinde-mi maicutia lumin'a de cêra, acum mi-e cununi'a — mai dîse Dochitia.

Maicutia-sa a aprinsu dóua lumine de cêra si le-au tienutu la capulu ei. Peste câte-va minute s'audi clopotulu la beserica . . . maicuti'a stinse luminele, — se stinse si viéti'a — s'a maritatu Dochitia!

In satu s'a auditu clopotulu. Fetorii s'au adunatu impenati ca la nunta, pe cai cu cóme lungi si inzelati ca nesce nesdraveni, — si fetele s'au adunatu cu bertitia pe capu, cu bertitie 'mpenate cu margele. In frunte vineau ceterasii, apoi junimea satului in dantiu. Asié vinu la nuntal

Toti au intratu in curté. — Mam'a Dochitiei a esîtu pana 'n pragu, despletita, gelitóre, cu perulu lungu pe spate, si li-a spusu, câ nu va fi nunta, — s'a maritatu Dochitia.

Nuntasii toti au mersu a casa pre cum au venitu.

A trei'a di s'au strinsu fetele cele fetióre si o-au impenatu ca pe o mirésa, si i-au pusu baltiu*) pe capu si cunun'a cea de mirésa. Apoi mirele o a dusu la grópa. Mama-sa o a petrecutu in doliu, nunele o au cantatu . . . Oh drag'a mea Dochitia!

Nimenea n'a mai sciutu de cei-a fostu mórtea, numai mam'a cea trista si strigóiele cele betrane.

Mirele a mersu in lume, apoi a mersu in bataia, neci n'a mai intornatu in veci!

Asié se 'ntemplà nunt'a Dochitiei.

V. R. Buticescu.

Istori'a artei.**)

II.

Artele la Etrusci, Samniti, Volsci si Campaniani.***)

Cetindu cele scrise pana acum, multi póte voru fi observatu, câ asemenea studii sunt pré intinse pentru cadrulu celu ingustu alu unei

*) *Baltiu*, in alte locuri *hobodu* se numesce unu velu albu, cu care se 'nvalescú miresele candu se cununa.

**) Vedi nrulu 38.

***) Fantani: Ch. Deleutre, Istori'a artei; Ottfried Müller, Archeologia, Etruscii; Winkelmann, Istori'a artei; anonim. Filosof'a artelor.

gazete si câ ar trebui sê dau numai unu resumatu. Unei asemenea observatiuni nu am ce raspunde de câtu a spune curatu, câ n'am iubitu, si neci câ voiu iubi resumatele, pentru câ acêsta forma póte sê ratecêasca spiritele usióre si sê neindestuleze spiritele serióse, cari ceru sê afe o logica matura si care sê se desfasiure sub ochii loru, in ori ce cetescu. Apoi aceste articole nu se adresezu la cei carii cunoscu ramur'a despre care ele tratéza si caroru intielegu câ le convine resumatele, pentru a le dîmintí intregulu materiei, séu studii de actualitatea artei, pentru a se tiené in curentulu ei; ci la acei carii nu sciú nimicu séu pré putínu despre istori'a artei. Acestia au trebuintia, ca cele espuse sê fia bine esplicate, pentru ca spiritele loru novice inca sê póta trage din cele ce cetescu sum'a de idei necesarie pentru a-si luá singure sborulu in lumea artei. Éca ceea ce m'a facutu sê admitu o mai mare intindere. — Candu inse cetitóreloru, déca voiu avé parte de acêsta gîngasia, séu cetitoriloru li se va urí cu acêsta materia, n'are de câtu una numai sê adreseze dlui Vulcanu, amabilulu redactoru alu Familiei, câte-va rînduri cam asié: „Binevoiesce a comunicá conlucratoriului Domniei-tale dorinti'a nóstra de a ne lasá in pace séu (ce presupunere!) sê ne intretienea despre alte lucruri.“ — Si atunci, de si tienu sê publicu tóta istori'a artei, voiu incetá si voiu scrie despre Bucuresci séu ori ce altu lucru care nu este neci de-cum seriosu. Pana atunci inse, *vade mecum!*

Celebrulu archiologu si literatoru Ottfried Müller, a carui mórte prematura este o perdere nereparabila, ne-a lasatu celu mai interesantu studiu asupra Etrusciloru. Domnulu Verger, membru alu Institutului din Francia si unulu dintre cei mai invetiati anticari, se ocupa de mai multi ani cu studiulu popóreloru primitive ale Italiei. O caletorie ce a facutu vér'a trecuta in acêsta tíera, i-a datu cele mai fericite rezultate. Prin unele de acele iluminari de cari numai ómenii de geniu sunt capabili, a ruptu órecum velulu ce acopere aceste popóre. Domni'a sa mi-va iertá indiscretiunea ce comitu, tradandu esistinti'a studiiloru sale manuscrise, mai cu séma câ scie neajunsulu in care me affu despre autoritáti si probe sciintifice, candu atingu cestiunea popóreloru primitive ale Italiei.

Neci unulu din istoricii Etrusciloru n'au ajunsu pana la noi. Déca am sci ce-va despre Etrusci, este din inscriptiuni de cari au remasu din nefericire nu scimu asta-di fundulu limbei si chiar unele din literile alfabetului loru.

Antáiuulu periodu alu esistentiei Etrusci-

loru se pune catra anii 1643 ante Crist. Pe atunci Pelasgii, popore venite unele din Arcadia, altele din Atica, se stabilescu intre Etrusci si in unire cu acestia, alunga pe Ombrii din locurile ce ocupau. Mai vinu apoi Pelasgii Enotriani. Unindu-se si acestia, formara cu Etruscii unu singuru poporu. Acestea se petrecea dara cu trei secolu 'nainte resbelului Troadei, si art'a inaintase multu, câ-ci sculptur'a si scriptur'a se adusesse cu unu secolu mai 'nainte.

Alu doilea periodu incepe la a adoua emigratiune a Greciloru in Etruria, care s'a intemplatu dupa siese secolu de la cea d'antâiu, cam trei secolu 'nainte de fundarea Romei. Pe atunci Etruscii devenise poterici. Sentiendu-se strimtorati in cuprinsurile loru, se impartira in doua ramuri: una trecu si se asieda pe cöstele Asiei, alta remase in Etruria si se intinse câtra tînutulu Pisei care se numi Tirenia. Acêsta ramura se intarea mereu, inprospatandu-se prin colonii. Cuprinse tötã Italia si redicara comerciulu pana acolo, câ faceau concurentia Fenicianiloru. Ei erau desfacuti in doua-spre-diece cetâti, fie-care cetate cu câte unu capu numitu *Lucumon*, si tôte unu rege electivu ca Porsena, de esemplu. Form'a guvernului loru erã democratica si se bucurau de binefacerile pazei, pe candu Grecia erã mereu sfasiata de resbele civile. Cam catra acêsta epoca au inceputu sê se zarêscã primele notiuni de perfectiunea artei. Pelasgii afara de scriptura, le mai adusesse mitologi'a si istori'a loru. Operile Etrusciloru probezu invederatu acêsta. Ele au conservatu mai bine de câtu ale Greciloru memori'a espeditiunei celoru siepte capitani contra Tebei, 'nainte de resbelulu Troadei.

Avenu o multîme de monuminte etrusce cu multu mai 'nainte de tempulu in care Grecii au inceputu sê dea forme regulate opereloru de arte.

Cetâtile Nola si Capua s'au redicatu cu 801 ani 'nainte erei crestine pe candu Roma s'a redicatu la 754 ani. I.—C. Locuitorii Romei au adoptatu scrisör'a pelasgica modificata de Etrusci si s'au intrebuintiatu cu artisti din natiunea etrusca cu care, de la antâiele tempuri ale stabilirei republicei Romane, au avutu mari lupte. Candu Tarcinu Superbulu (509 ante Crist.) a fostu alungatu din Roma, elu s'a retrasu la Etrusci. Porsena *Car*, adeca capulu locuitoriloru din Clusium, se armã ca sê-lu resbune si acêsta data biru. Nu acordã pace Romaniloru de catu cu cele mai aspre conditiuni. Cam la 423 ante Crist, Samnitii apucu Capua care erã cea mai insemnata cetate a Etrusciloru. Apoi de la 385

ante Crist, Etruscii reportu contra Romaniloru si altoru popore vecine mai multe resbele cari tôte au fostu atât'a de fatale pentru densii, câ, la unu anu dupa mörtea lui Alesandru Macedon, adeca la anulu 324 ante Crist, tötã natiunea Etrusca fuse cu totulu subjugata de Romani. Limb'a etrusca chiar se schimbã putînu câte putînu in cea latina, asié câ cu tempulu perì de totu. In anulu 474 de la fundarea Romei, 280 ante Crist, Etruria fu schimbata in provincia romana, dupa o mare batalia intemplatã langa laculu Lucumo si unde fu ucisu Elius Volturinus, celu din urma rege alu Etrusciloru.

De la caderea Etruriei incepe unu alu treile periodu alu istoriei artei la Etrusci. Romanii apucu Volsinium (Bolsena), *cetatea artistiloru*. Invingatorii stramuta din acêsta cetate numai peste doua mii de statue. Dintr' acêsta se intielege, câ si celelalte cetâti posedau unu mare numeru de statue, care asemenea au fostu pradate. Etruscii, ca mai tardiu Grecii, fiindu sub jugulu Romaniloru, cultivara inca artele. Dar stilulu loru care de multu incepuse a tradã influinti'a Greciloru, trebui sê urmeze inpulsiune data de Fidias si nu intardiã d'a se sterge cu totulu precum si natiunalitatea etrusca se stergea sub dominarea straina.

Stilulu artistiloru etrusci n'a fostu mereu acelasu. A induratu influinti'a evenimentelor, si dupa cum am impartitu istori'a acestui poporu in trei periöde, potemu recunöscë si trei stiluri in operile etrusci.

Celu d'antâiu este stilulu periodului in care Etruria a fostu libera si s'a intinsu peste tötã Italia pana la confiniile Greciei. Operile acestui stilu au urmatu o gradatiune naturala. Cele d'antâiu incercâri, nisce papusi grosolane, sunt demne de secolii barbari; dar cultur'a, esperintia, aptitudinea acesteï natiuni modificara indata grosolanitatea primordiala si ajunse la stilulu vechiu propriu disu.

Stilulu vechiu lu-recunöscemu dupa nisce caractere particulare. Desemnulu procede prin linii drepte si dã figureloru o atitudine tiépena, o actiune fortiata, contururi aspre, corpuri ca fusulu, muschi abié indicati. Unu tipu comunu, si fara alegere indicã o idee imperfecta despre frumusetie. Defectulu acesta este si alu Greciloru din tempii vechi. Capetele au unu ovalu lunguretiu si turtitu, barbî'a este ascutita, ochii sunt deschisi oblu, precum si unghiurile gurei, ceea ce dã figureloru etrusce o mare asemenare cu figurele egiptene.

(Va urmã.)

Gr. H. Grandea.

Cum scriemu asta-di ?

IV.

La romanii din Austria existe clasa de scriitori pe câtu de nefericiti, pe atâtu de stravaganti si fara estetica. Vetii fi curiosi a-i scî. Ei sunt asié numitii filologi. Aice se întorce fói'a. Filologii veterani, afara de unulu, sunt toti la inaltimea loru, pe câtu le-au permisu poterile si impregiurările, si déca unii nu sunt distinsi, nu sunt neci stravaganti.

Filologii noi nu merita numele ce si-lu aróga, si batu o cale, care in locu d'a-le castigá recunoscintia studiului loru i face ridiculosi si urgisiti. Ei faurescu cuvinte pe dintregulu, deforméza cele ce sunt in viétia, introducu din limbe straine si eschidu cele ce se afla in limb'a propria, ori eschidu cele adoptate si se servescu de cele vechi mucedite si fara gustu. Forméza sintacsa nóua si schimba chiar cursulu naturalu alu vorbirei. Si tóte acestea pentru d'a fi noi si clasici!

Fericire numai, cá acesti lazaroni literari nu pré sunt admisi cu fetii loru monstruosi in colónele diuareloru. D' acestia intelnimu in *Albina*, diuaru nou ce ese in Viena, care ori din alte lipse si slabituni tiene intru nimicu a îndopá publiculu seu cu astu-felu de maracini.

Unu filologu veteranu eruditu, repausatulu Arone Pumnulu, inca s'a inamolitu in aceste stavagantie. Cine vré sê se convinga despre acésta, iee a mana „*Lepturarulu*“ densului tiparitu in Viena in 1863 si acolo va aflá: convin-gatiune, ivintia, intiparintia, binescriintia, insemnintia, organatiune, noptalu, veghia, cuge-tativu, nimitivu, lingusitivu, terativu, interesativu, nepasetivu, stralucitivu, si altele multe in *ivu* si *evu*, care sunt departe de geniulu si armoni'a limbei remane care a nu le considerá inseméza a nu scî romanese.

Principiele acestui eruditu d'a formá si inavutí limb'a romana numai din ea ins'a-si sunt destulu de nóue pentru d'a-le atinge aici in scurtu.

Sunt trei ani de candu am convenitu cu fericitul. La acésta ocaziune, intre altele, am vorbitu si despre limba. Am condusu cu intentiune discursulu la acestu obiectu. Romanii, dícea fericitul, nu trebuie sê alerge prin limbe straine dupa forme si cuvinte pentru d'asi inavutí limb'a. Tóte acestea le au in limb'a loru. Trebuie numai desvoltate. Si s. scriptur'a díce ale tale dintru ale tale! Asié este, dlu meu, sê fimu cu minte, sê nu dâmu paserea din mana pe cea din gardu. Deca avemu noi cuventulu

numeru, pentruce sê mai dícemu si sê mai scriemu matematica, matematicu, pentruce sê nu dícemu numeramentu, numeramentalu, numeramentariu? Déca avemu jocu, de ce sê nu dícemu jocamentu, jocamentariu, in locu de artea de a jocá, si maestru de dantiu. Déca avemu sciu, de ce se nu dícemu sciementu, sciement'a, sciementalu, sciementariu, in locu de filosofía, filosofá, filosoficu, filosofu. Déca avemu carte, de ce sê nu dícemu cartachiu séu cartariu, in locu de biblioteca. Déca avemu dreptu de ce sê nu dícemu dreptachiu séu dreptariu in locu de codice, s. a.

Asié dícea Pumnulu, dar elu nu scriá astu-felu. Principiele lui si-au in câtva urmatori in Bucovina. D'aceea cetimu de multe ori d'acolo o limba la care toti trebuie sê dâmu din umeri si sê sucimu din capu. D'aru urmá Bucovinenii in virtuti pe acestu mare romanu, ér' nu in ce le-a avutu si elu ca omu!

Se afla altii in Austria cu principie si mai stravagante decâtu acestea, déca mai potemu numí principie si stravagantiele, séu negliobiile pe limba mai intielésa.

Trebuie sê constatezu altu-felu cu víia placere, cá toti acesti pretinsi filologi, literati oricum le-ar' mai placé dloru a-se numí, forméza numai asié dícandu o clica fara neci o potere morala, neconsiderata de publicu, ridicula, si parasita chiar de discipuliisei.

Candu cei din Remania dau peste scrieri d'ale acestor'a impenate pe ici pe cólea cu cuvinte de ale dloru, au totu dreptulu se díca, cá nu le potu cetí si nu le intielegu. Eu dícu sê le arunce unde numai le vine. Publiculu nu este, nu trebuie sê fia sclavulu, jucari'a unoru desiu-chiati. Elu are dreptu sê protesteze, sê critice, sê condamne, sê infiereze. Unde nu voru fi acestea nu va fi progresu, fâr' confusiune si ratecire!

Am depinsu, potu díce, in miniatura impregiurările in cari a urmatu si urméza a se desvoltá limb'a romana la romanii din Austria. Nu va fi fara interesu, ba este chiar' scopulu acestui tratatu a marcá, dupa cele premise, câtu mai precisu direptiunea actuala espresa si decisiva, pe care a apucatu scrierea limbei romane in Austria.

Partea sanetósa, ratiunala si respectata a scriitoriloru, care, se intielege, este cea mare preponderanta si asié dícandu singura la carm'a destineloru limbei, a apucatu pe o cale, care dupa mine, este singura cea naturala si adeverata, si care singura pote duce si va duce cu nefalibila sigurantia la perfectiune.

Ea neci fortiéza, dar neci neglige nimica, in câtu numai i permitu poterile. Ea a eschisu cea mai mare parte din latinismii nenaturali si fara trebuintia. Se servesece numai de pré pucine cuvinte latine, cari sê nu fia sanctionate de consemientulu comunu, intielese de toti, ori impuse de necesitate si de bunulu gustu. Numai pucine cuvinte am potutu culege, cari sê nu fia adoptate inca de toti romanii pr. avaru, avaritia, avidu, aviditate, acerbu, esacerbá, furibundu, fecundu, defecatu, vulnere, debelá, detrimentu, sufocá, obstruá, charu, merce, indole s. a. cari si altufelu numai de unii sunt usitate. Eschidu acele cuvinte evidentu straine, cari séu sunt de prisosu séu, cari, pentru form'a loru aspra si de pucínu gustu, nu se potu impacá cu gratiele limbei, ér' cuvinte nóue ori straine introducu numai acelea, cari séu sunt admise de toti séu cere necesitatea d'a esprime nóue ideie, nóue lucruri, séu pentru a dá limbei o varietate si abundantia in cuvinte si spresiuni, cari inse sê apara, ca si cumu ar fi d'odata nascute si crescute cu ea. Relativu la constructiune se adoperéza a o curatî de forme si influentie straine si ostile totu odata. Totu atâtu se feresce de provincialismî. Pe acésta cale au inceputu a inaintá remanii din Austria. Sê vedemu acuma pe cei din Romania!

Radu Nasturelu.

PETREA CATIELEI.

(Urmare de pe pagin'a 483.)

— „Spune-mi mei fartate!
 „Spune-mi mei barbate!
 „Cum vei sê luptâmu,
 „Sê ne mesurâmu?
 „Spune-mi cum ti-place,
 „Si pe placu ti-oiu face!
 „Vei sê lupti cu arma,
 „Ce taie si darma?
 „Séu sê ne trêntimu,
 „Sê ne biruimu?“

Smeulu celu cumplitu
 Muge otarîtu :

— „Arm'a nu voescu,
 „Sê mi-o pângarescu;
 „Pentr'unu titirezuiu,
 „Cum esci tu, cum vedi;
 „Câ-ci armele nóstre,
 „Nu-su ca de-ale vóstre
 „Spre 'ntrebuintiare
 „La micu si la mare;
 „Ci ni le pastrâmu,

„Ca sê ne luptâmu
 „Cu smei tari si vii.
 „Ér' nu cu copii.
 „Dara vin' la mine,
 „Sê me prindu cu tine!
 „Én mi te aventa,
 „Ca sê-ti dau o trenta,
 „Ca sê spinteci vèntulu,
 „Sê despici pamentulu!“
 Éta-i câ se prindu,
 Si mi se cuprindu
 Si mi se 'nvertescu,
 Si mi se rotescu.
 Smeu 'n recnetu scóte
 Gemete turbate,
 De s'aude 'n aeru
 Glasu cumplitu si vaeru.
 Petrea mi ti-lu stringe
 Si mi ti-lu impinge,
 Pana-lu ghemuesce,
 Pana-lu ostenesce,
 Si mi ti-lu smuncesce,
 Si mi ti-lu trêntesce,
 Si mi-i dá o trenta,
 Si 'n pamentu lu-'mplanta
 Pana la genunchi,
 Pana la rerunchi,
 Pana 'n pieptulu grosu
 De gramadiu mai josu.
 Dar' apoi, mei frate,
 Grósnicu palosiu scóte,
 Palosiu ascutîtu,
 Palosiu otravitu,
 Si pe smeu mi-lu sfarma,
 Siepte capuri darma,
 Darma si le-asiedia,
 Smeii sê le védia.
 Si-apoi continésce
 Si se hodinesce.

IX.

Éta mari, éta!
 Numai ci s'aréta
 Tropotindu calare
 Altulu smeu mai mare!
 Latu in pieptu si tare,
 Multe capuri are,
 Patru si cu diece,
 Diece, paisprediece.
 Catra podu sosesece,
 Calu-i se opresce,
 Foraindu nechiéza
 Si nu 'naintéza,
 Smeulu vitejesce
 Calulu si-lu strunesce

Pinteni multi-i dă,
 Inse calulu stâ :
 „De haramu!“ i dîce,
 „Câ-ci dór' nu-i pe-aice
 „Petrea celu vestitu,
 „Voinicelu cumplitu !“
 Petrea se ivesce,
 Si-astfelu i vorbesce :
 „Ba eu sum aice
 „Smeuletiu voinice,
 „Câ-ci anume voiu,
 „Sê me batu cu voi,
 „Cu cei crai tustrei
 „Domnitori de smei,
 „Carii de departe
 „La 'mperatulu carte
 „Ati tramisu sê vie
 „Pentru batalia.
 „Deci sê ne 'ncercâmu,
 „Sê ne mesurâmu,
 „Bratiiele 'ntre noi,
 „Eu cu doi din voi !
 „Câ ci cu celu d'antâiu
 „Dintre fratii tei
 „La lupta ne-amu prinsu,
 „Si vi 'lu-am invinsu !
 „Êta colo 'n cale
 „Capetele sale
 „Cum le-am pusu gramada
 „Si le facui prada
 „La corbi si la cióre,
 „Paseri rapitóre. —
 „Hai si tu la mine,
 „Sê facu si din tine
 „Vulturiloru prasniciu,
 „Némule obrasniciu !“
 Smeulu greu pufnesce,
 Si mereu schîrsnesce,
 De pe calu elu sare
 Si cu nerebdare
 Geme se 'nferbenta,
 Si gemendu cuventa :
 „Omuletiu nebune !
 „Cum cutedi a-mi spune,
 „Câ-ti e cu putintia,
 „Sê faci biruintia,
 „Sê 'nvingi in resboiu
 „Pre unulu din noi ?
 „Ce ! tu pe-alu mieu frate
 „Sê-lu fi 'nvinsu ? se pôte ?
 „Nu credu ! nu e bratiu,
 „Care pe-ai mei frati
 „I-aru fi 'nvinsu candu-va
 „Cu puterea sa !“
 „Petrea mi-lu patrunde,

Si-astfelu mi-i respunde :
 „Haida sê ne prindemu ;
 „Hai sê ne cuprindemu !
 „Si-astfelu vomu vedé
 „Care, ce-omu puté !
 „Dar' î-ti spunu curatu.
 „Spunu-ti retezatu,
 „Cumcâ-ori ce cuventu
 „Lu vorbesci in ventu !
 „De si nu poti crede,
 „Totu-ti spunu eu verde,
 „C'alu mieu bratiu voinicu,
 „Cum lu-vedi de micu,
 „Te va luminá,
 „Si te va 'nvetiá !
 „Ér' de-ai intielesu,
 „Spune-mi ruptu, alesu,
 „Cum vei sê te bati,
 „Arma vei, séu bratiu“ ?
 Smeulu : „Nu voiu arma,
 „Câ-ci arm'a se darma,
 „Si te-ar nimici,
 „Pe câtu ai clipi !
 „Ci voiescu mai bine,
 „Sê me jocu cu tine,
 „Sê te-aruncu in ventu,
 „Si ér' sê te prindu ;
 „Ca sê-ti vedi slabi'a,
 „Sê-mi sentiesci tari'a.
 „Si-apoi sê te strîngu,
 „Si-apoi sê te frîngu !“
 Hei ! se 'ncaeréza,
 Si se rotiléza,
 Si mi se muncescu,
 Si mi se smuncescu ; —
 Petrea mi-lu socôte
 Si cam peste côte,
 Bratiiele-si apésa
 Numa 'n muschi si 'n ósa ;
 Si pe smeulu strînge,
 Osale mi-i frange.
 Cóstele-i pocnescu,
 Dintii-i clantiaescu
 Si-apoi mi 'lu redica.
 Ca si pe-o nemica,
 Si mi-lu chipzuesce,
 Si mi ti-lu trêntesce,
 Si mi-i dâ o trenta,
 Si 'n pamentu-lu plante
 Pana la genunchi,
 Pana la rerunchi,
 Pana 'n pieptulu grosu
 De grumazi mai josu :
 (Va urmá.)

Ce e nou ?

* * (*La nrulu de adi alaturamu*) invitarile de prenumeratiune la foile năstre. Ne rogămu de toti aceia, cari dorescu in florirea acestoru foi, ca sê binevoiesca a le recomandă amiciloru si cunoscutiloru loru. De osebii atragemu atentiunea on. publicu a supra grandioasei icône ce se va da ca premiu prenumerantiloru Familiei. Formatulu acestei icône va fi celu puțin de două ori atâtu de mare ca harti'a pe care s'a litografatu portretulu lui Mihail Eroulu in 1860 la Pesta.

* * (*Diet'a Ungariei*) de la esirea nrlui trecutulu tienu numai câte-va siedintie. In vinerea trecutulu se alese comisiunea pentru compunerea adresei. In comisiunea asta dintre deputatii romani fu alesu Gozdsu. Marti se ceti adres'a, si asta-di — sambeta — candu scriemu aceste sîre se incepura desbaterile a supra ei.

* * (*Deputatii romani*) tienura joi in 13 decemvre cea d'antăia conferintia.

* * (*Tenerimea romana d'aice*) a recursu inca inainte de asta cu doi ani la locurile mai inalte pentru intarirea statuteloru unei societăti de leptura, numita: „Petru Maioru.“ Dar intarirea neci pana in diu'a de asta-di nu sosi. Tenerimea dara in dominec'a trecutulu tienu o adunare in care se decise, ca si pana la sosirea aprobării mai inalte sê se formodie o societate privata. De presedinte se alese juristulu de an. IV. Augustu Horsia, de notari ascultatoriulu de madicina din an. II. I. C. Dragescu si juristulu de an. III. Andreiu Cosma, de bibliotecariu juristulu de an. IV. J. Rusu, de casiru jur. de an. II. A. Olariu.

* * (*Societatea de lectura din Satumare*) s'a deschisu in 25 noemvre, dlu protopopu Petru Branu la dorinti'a tuturor remase de nou presedinte, de vice-presedinte se alese teologulu de an. II. Alesandru Catoca, de notariulu corespundintieloru teologulu de an. I. Ludovicu Rubenescu, de notariulu siedintieloru stud. de a VIII cl. Vasiliu Ruscai, de casiru teol. de an. II Ioanu Geranu, de controloru stud. de a VII cl. Ioanu Trifu.

* * (*Curiōsa provocare.*) Mai multi alegatori din Vizogna provoca in „Herm. Ztg.“ pe deputatulu de acolo Ioane Moldovanu, sê li spuna: de ce nu s'a infatisiatu pan'acuma la diet'a din Pesta, dupa ce acuma si banii de drumu i-a scosu din cass'a comunala?

* * (*Ateneulu romanu*) din Bucuresci se deschise la 17/29 noemvre cu multa pompa. La acēsta solenitate literaria luă parte si domnitoriulu, insocitu de primatulu mitropolitulu si de ministrulu culteloru impreuna cu presedintele societăti d. Scarlatu Roseti, si unu publicu numerosu de ambe secse. Solenitatea se deschise printr'unu imnu natiunalu catra domnitoriu, apoi d. Aurelianu facu o scurta dare de sēma de lucrările acestei societăti; dn'a Riureanu, dn'a Gileanu, dlu Voinescu fiulu, dlu Clenc se produsera in music'a instrumentala; dlu Bacaloglu vorbi despre progresulu chemiei; dlu Stancescu dete o relatiune despre opurile de arta, pictura, sculptura, arhitectura si arta dramatica; dlu Alesandrescu Urechia vorbi despre preotii noi ai Romaniei; dd. Balabanu si Popescu cantara câte-va arii natiunale; in fine corulu filarmonicu cantă unu imnu la Ateneu.

* * (*Cas'a de susu*) — precum se crede — va tienē siedintia luni in 17 decemvre.

Literatura si arte.

* * (*Din Calindariulu Umoristului*) nu se mai afla de vendiare neci unu esemplariu, de ora ce inse si acuma totu mai vinu prenumeranti, se arangia a două editiune, carea acuma e sub tipariu si va esē peste câte-va zile. Deci doritorii de a avē acestu calindariu lu-voru potē capetă era. Pretiulu 30 cr. colectantii primescu de la diece unulu.

* * (*Dlu Alesandru Romanu*) se retrase cu totulu de la redactiunea Concordiei, — diuariulu acesta acuma ese sub redactiunea dlui Sigismundu Victoru Popu.

* * (*Din Oradea-mare*) ni se scrie, că almanaculu societăti de leptura a tenerimei de acolo acuma e sub tipariu, patru cōle se si tiparira; totu almanaculu va constă cam din 16 — 18 cōle. Provocarea la prenumeratiune se va publică numai atunce, candu voru fi tiparite vr'o 7 — 8 cōle, ca sê se pōta precalculă cu siguritate, pe candu va potē sē iēsa gata de sub tipariu. Papirulu, formatulu, tipariulu voru fi elegante. Din operatele ce va contienē almanaculu unele se voru publică de proba in foile publice.

* * (*Predicatoriulu si catechetulu*) — dupa o inscintiare primita din Oradea-mare — pentr'acea nu potē esē pan'acuma, că-ci dlu Justinu Popfiu neci pana in diu'a de adi nu potē capetă concessiunea receruta.

Din strainetate.

* * (*Unu romanu banatianu in America.*) Cetimu in „Temesv. Zeitung“ urmatōrele orduri interesante: „Cea mai mare parte a publiculu din Timisiōr'a de buna sēma si-mai aduce a minte de dlu consiliariu Pomutiu. Fratele acestuia acuma are unu rolu de insemnetate mare. Densulu dupa 48 emigră in America si acolo deschise cancelaria advocatiāla, — ér in batali'a cea mai de pe urma se facu soldatu si se innaltiā pana la rangulu de generalu, si acuma ca ambasadoru americanu se duce la Petersburg. Elu in patri'a sa nōua si-stramutā si numele. Vorbesce mai tōte limbele din Europa si are o insemnata activitate diplomatica. De natiunalitate e romanu si s'a nascutu in Banatu.“

* * (*Imperatulu Masimilian*) — precum unele foi scriu — se va rentōrce nu peste multu in Europa. Cu imperatēs'a Siarlota se va intalni in Lancro; medicii inse li svatiura, ca sê petreca ern'a in Miramare. Despre starea sanetăti imperatēsei Siarlota se scrie, că acuma e mai indestulitōre. De multe ori desēma, se ocupa de musica, si conversēza fara turburare; dar totusi sunt mominte, candu si-perde memori'a si vorbesce de conjuratiune. Dar momintele aceste nu tienu multu, si dupa trecerea loru si-aduce a minte de tōte si in tonu petrundietoriu se rōga de iertare.

* * (*Din Paris.*) Curtea imperatēsca se va rentōrce de la Compiegne in 20 decemvre si se va mutā in palatulu Tuillierieloru. Pentru primirile pompōse de la anulu nou se si facu pregatirile. Sesonulu de ern'a va fi tare interesantu, că-ci afara de seratele de luni si primirile indatinatate in fia-care septemana, se voru mai tienē patru baluri pompōse. In Paris si pana acuma e mare numerulu acelor straiu, cari se grabira acolo, spre a se ingrigi de tempuriu pentru comoditatea loru la venitōrea espusetiune grandioasa.

* * (*Garibaldi*) dupa anulu nou va caletori la Modena, ca acolo sēu mai bine a dīce in Albano sē intre-

buintiedie scaldele. La Venetia nu se va duce, ca nu cumva poporul de acolo sê faca óresi-cari demonstratiuni.

* * (Mórte eroica.) Foile politice scrisera in dílele trecute multu despre urmatoriulu episodiu tragicu alu revolutiunei din Candia. In 20 noemvre turcii incungiurara manastirea din Arcadion in districtulu Rethymos. In manastirea acêsta, atâtu de tare ca si o fortareția, erau inchisi 540 de candioti, dintre cari 200 barbati, 340 femei si copii. De aপরarea in contra inamicului cu multu mai numerosu neci câ potea fi vórba. In 21 noemvre candu turcii voira se ocupe manastirea cu asaltu, in diori de diua, unu tunetu cutrieratoriu fach sê se cutremure pamentulu. Cei din manastire aprinsera magazinulu de pravu de pusca, si toti morira sub ruinele manastirei. Se scrie, câ si dintre turci perira vr'o dóue mîi.

* * (O femeia din America) se lupta pentru rolulu de deputatu in parleamentu. Díce, câ déca si negri potu fi deputati, de ce sê nu se póta alege si o femeia. Apoi femeile se aplica si pana acuma la multe diregatorii. Altfelu dens'a are partida mare, — de unde deducemu, câ dn'ia ei trebuie sê fía — frumósá.

* * (In Paris) fu unu focu mare si teatrulu numitu „Nouveautés“ arse cu totulu. Imperatulu asemná prin ministrulu seu de interne 2000 de fr. directorulu teatrulu, ca sê ajutore pe artistii de la acelu teatru, carii prin nenorocirea numita remasera fara pane.

* * (Admiralulu Thegetthoff) de câte-va díle petrece la Paris in otelulu Longham. De acolo dóra va caletori in America.

* * (In Manilla) se representédia o piesa decátu care mai lunga numai rabdarea publicului de acolo póte sê fía. A nume o fóia din locul numitu serie, cumcâ la densii face sensatiune o drama intitulata: Doi senatori ai Franciei. Dram'a acêsta se imparte in siese parti, dintre cari in fia-care séra se representédia un'a. Asié dara celu-ce vre sê véda dram'a intréga, incependu de luni pana sambeta in fia-care septemana trebuie sê mérga la teatru.

* * (Corón'a de feru) a Lombardiei in 6 decemvre trecú in posesiunea regelui Victoriu Emanuilu. O dusera pe unu caru de parada la Monza, unde in catedrala se va tiené sub pad'ia unui preotu. De acuma inainte se va numi: Corón'a Italiei.

* * (Descoperire noua.) Cutare Düring in Kopenhaga descoperi nu demultu, câ prin ajutoriulu fotografiei si documinte se potu decopíá. Densulu apoi voia sê venda secretulu seu guvernului. Dar a patít'o siodu. A nume nescé diregatori si-adusera a minte, câ Düring inainte de asta cu doi ani castigá unu procesu mare numai prin aretarea unui documentu vechiu. Documentulu acela erá falsu, decopiatu prin fotografia, — câ-ci Düring inca atunce descoperise modulu acesta de fotografare. Ce potu dara sê faca alta, decátu sê o ia pe picioru catra America. Acolo guvernulu i dede 10,000 de Dolari, numai ca sê taca si sê nu descopere nimenú secretulu seu.

* * (Rusia inca se civilisédia!) Cetimu in jurnale, câ guvernulu rusescu infintia la Ircuciu in Siberia unu gimnasiu publicu. Óre de unde si-va prinde profesori?!

Gácitura numerica.

De Ana Lacatusiu.

21.16.21.14.19.16.2. Se lucra ca sê rodésca;
12.13.18.15.20.17.18.19.16.17. Asiu dori sê infflorésca!
2.3.17. Sanetósá beutura;
17.19.20.19. De nu-lu pune bine-lu fura;
1.21.15.17. E unu monopolu regescu;
6.2.12.15.16.9. Totu-deauna ti-lipsescu;
1—21. Candu asié vomu díce,
Natiunea va fi ferice!

Deslegarea gáciturei de semne din nrlu 39 :

O femeia ca si-o flóre,
Are unu profumu cerescu,
Si intocmai ca unu sóre,
Radielo ei stralucescu.

Deslegare buna primiramu numai de la dlu Alexandru Munteanu.

Deslegarea gáciturei numerice din nrlu 38 ni-au mai tramis'o dómnele si domnisiórele Elena Popescu, Emilia Crisianu, Ana Muresianu n. Siarcadi, Virginia Popu, Amalia Olteanu, Maria Popu, — si de la dnii Ioane Popovicu, Arone Micu.

POST'A REDACTIUNEI.

„Siarlota Corday si pictorulu“ — va esí împreuna cu celelalte. Dar te rogámu, ca de altadata sê serfi mai legibilu, câci precum amu mai anintitu, eulegatorii nostri nu seú romanesece.

Dlui G. Teutu. Multiamita pentru poesi'a tramisá, se va publicá indata ce se va finí asta care curge acuma.

Dlui V. R. B. in Clusiu. Primit'ai scrisórea nóstra? Respuinde-ni, potemu asceptá?

Jesvin. Articolulu a sositu, se va publicá. In privinti'a acestei din urma ti-vomu serie epistola privata.

Poesiile. Amant'a mea, — Stramosii nostri, — Venitoriulu nu se potu publicá.

Radu Nasturelu. Asceptámu ceea despre care ai scrisu câ e gata.

Ne rogámu de stimatii nostri prenumeranti, ca in cólele alaturate sê-si insemne locuinti'a si post'a ultima nemiesce séu unguresce, ca astfelu sê se póta incungiurá ori ce neregularitate in espedarea foiloru.
Red.

Continuarea in suplementu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**